

Wstęp do Językoznawstwa

Prof. Nicole Nau
UAM, IJ, Językoznawstwo Komputerowe

Czwarte zajęcie

27.10.2015

Funkcje języka i mówienia

- Które funkcje są najbardziej wyraźne w następujących tekstach?

**TEJ!
WUCHTA
WIARY
PRZECIW
ACTA**

Języki świata: pytania dnia

- Ile języków jest na świecie? Dla czego jest trudno ich policzyć? Czy liczba języków maleje lub rośnie?
- Jak można odróżnić język a dialekt?
- Gdzie na świecie jest największa ilość języków? Które są największe języki?
- Jak językoznawcy klasyfikują języki?
- Jakie rodziny językowe są znane? ~~Co znaczy pokrewieństwo języków? Czy wszystkie języki mają krewne?~~
- Gdzie można się dowiedzieć więcej o językach?

Ethnologue (www.ethnologue.org)

- 2014 r. = 7106 języków
- 2009 r = 6906,
1996 r = 6703 ...
- a w roku 2050?

Czy to wszystkie języki? Lub dialekty / gwary?

Where on earth do they speak that language?

Click on any of the languages below to see where the language is spoken.

IOlung, IXóð, 'Are'are, 'Auhelawa, A'tong, A-Pucikwar, Aari, Aari, Aasâx, Abadi, Abaga, Abai Sungai, Abanyom, Abar, Abau, Abaza, Abé, Abenaki, Western, Abidji, Abinomn, Abipon, Abkhaz, Abom, Abon, Abron, Abu, Abua, Abui, Abun, Abure, Abureni, Aceh, Achagua, Achang, Aché, Acheron, Achi, Achi, Cubulco, Acholi, Achterhoeks, Achuar-Shiwiar, Achumawi, Acipa, Eastern, Adabe, Adang, Adangbe, Adap, Adasen, Adele, Adhola, Adi, Adioukrou, Adnyamathanha, Adonara, Aduge, Adyghe, Adzera, Aeka, Aekyom, Aequian, Aer, Afade, Afar, Afitti, Afrikaans, Afro-Seminole Creole, Agarabi, Agariya, Agatu, Aghem, Aghu, Aghul, Agi, Agob, Agoi, Agta, Alabat Island, Agta, Casiguran Dumagat, Agta, Central Cagayan, Agta, Dupaninan, Agta, Isarog, Agta, Mt. Iraya, Agta, Mt. Iriga, Agta, Umiray Dumaget, Aguaruna, Aguna, Agutaynen, Agwagwune, Ahanta, Aheu, Ahtena, Ahwai, Ai-Cham, Aighon, Aikanã, Aiklep, Aimaq, Aimele, Aimol, Ainbai, Ainu, Ainu, Aiome, Aioran, Aizi, Aproumu, Aizi, Mobumrin, Aizi, Tiagbamrin, Aja, Aja, Ajië, Ajyíninka Apurucayali, Ak, Aka, Akan, Akaselem, Akateko, Akawaio, Ake, Akebu, Akei, Akha, Akhvakh, Akkadian, Akolet, Akoose, Akoye, Akpa, Akpes, Akrukay, Akuku, Akum, Akurio, Akwa, Alaba-K'abeena, Alabama, Alago, Alagwa, Alak, Alamlak, Alangan, Alawa, Albanian, Arbëreshë, Albanian, Arvanitika, Albanian, Gheg, Albanian, Tosk, Alege, Alekano, Aleut, Aleut, Mednyj, Algonquin, Ali, Alladian, Allar, Alor, Alsea, Alta, Northern, Alta, Southern, Alta, Northern, Alta, Southern, Alumu-Tesu, Alune, Alur, Alutor, Alviri-Vidari, Alyawarr, Ama, Ama, Amahai, Amahuaca, Amaimon, Amal, Amami-Oshima, Northern, Amami-Oshima, Southern, Amanab, Amara, Amarag, Amarakaeri, Amarasi, Amba, Amba, Ambae, East, Ambae, West, Ambai, Ambakich, Ambelau, Ambele, Amblong, Ambo, Ambrak, Ambrym, North, Ambrym, Southeast, Ambulas, Amdang, Amele, Amharic, Ami, Amis, Amis, Nataoran, Amo, Amol, Ampanang, Amto, Amundava, Amuzgo, Guerrero, Amuzgo, Ipalapa, Amuzgo, San Pedro Amuzgos, Anaang, Anakalangu, Anal, Anam, Anambé, Anamgura, Anasi, Andai, Andarum, Andegerebinha, Andh, Andi, Andio, Andoque, Andra-Hus, Aneityum, Anem, Aneme Wake, Anfillo, Angaataha,

<http://www.verbix.com/maps/where-do-they-speak/>

CO SIĘ ZWIE JĘZYKIEM, A CO NIE?

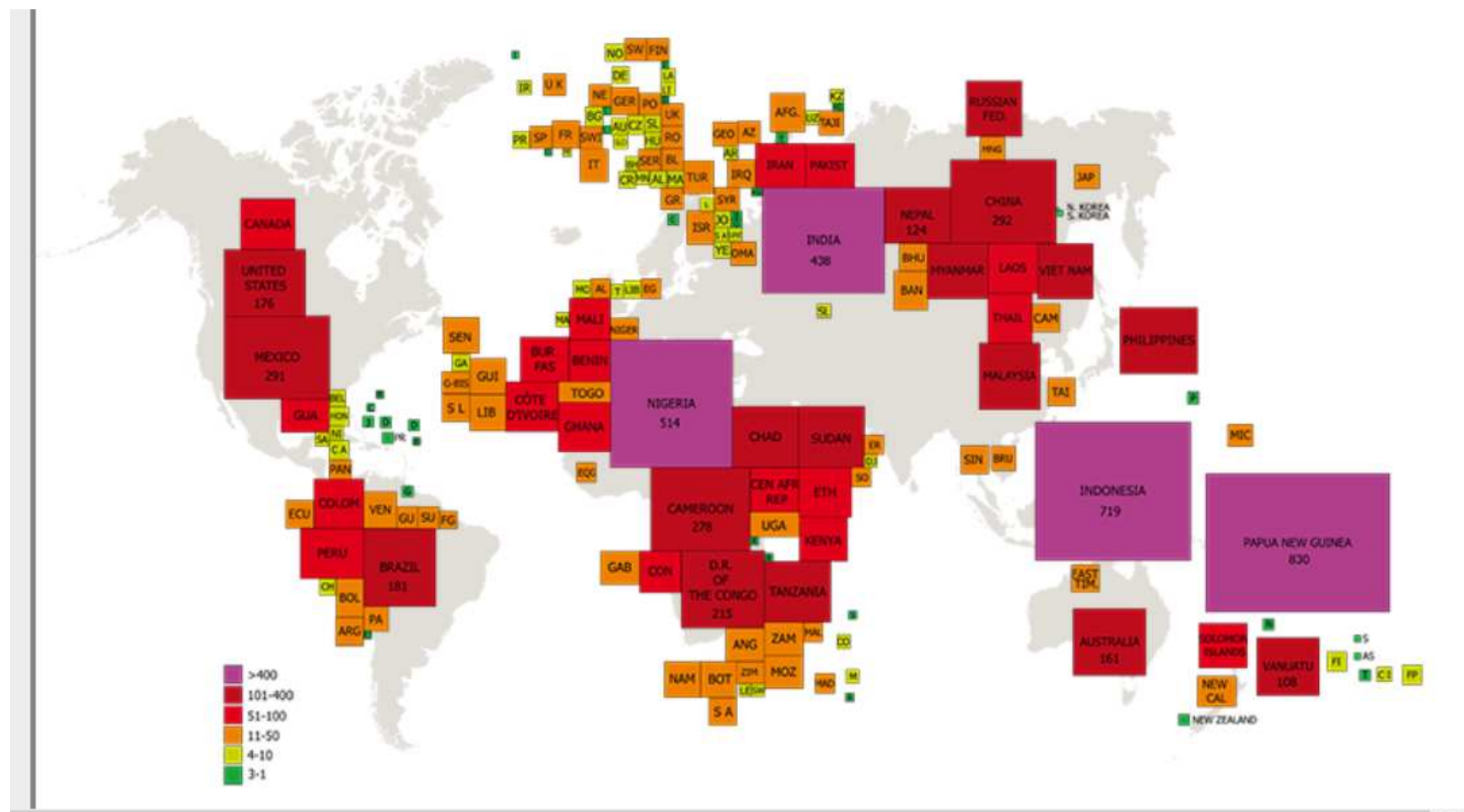
- ✗ gwara
- ✗ dialekt
- ✗ zespół
dialektalny
- ✗ język

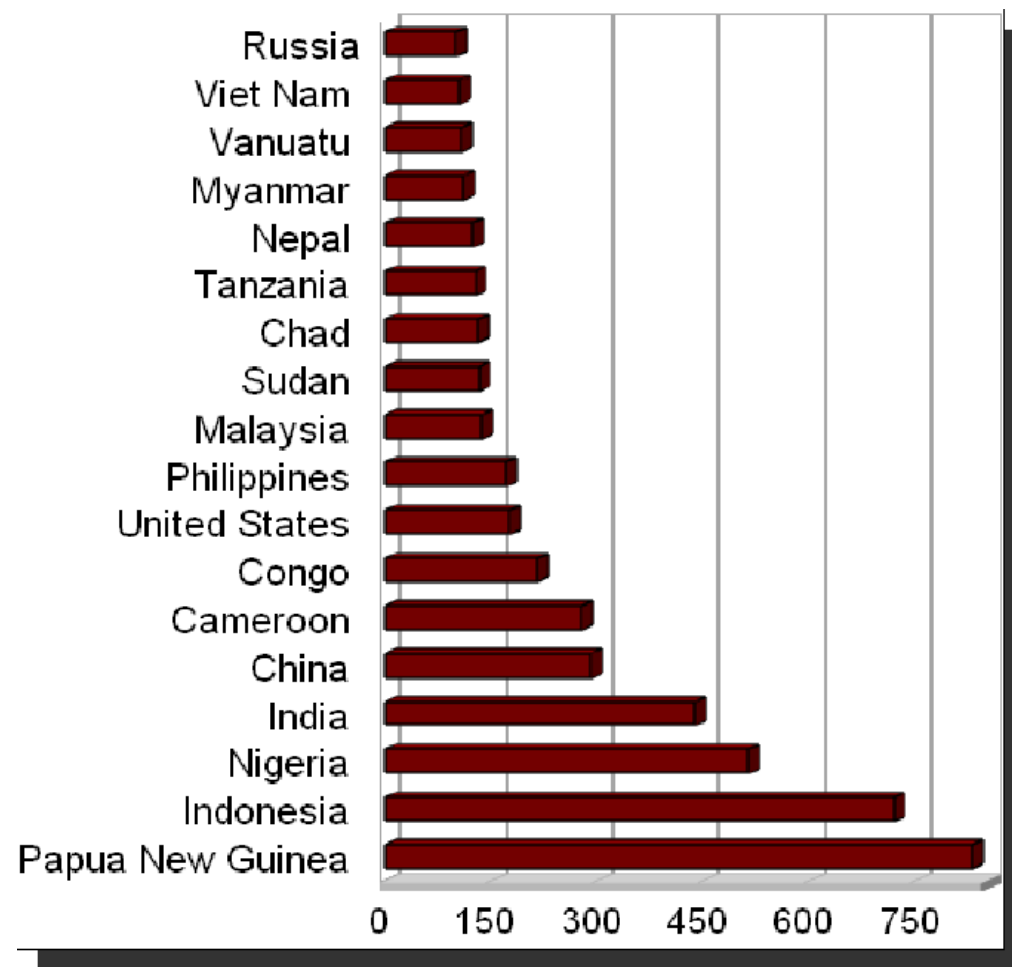
ETNOLEKT obejmuje wszystkie określenia języka danej grupy; zbiór bardzo bliskich sobie *idiolektów*, tj. języków osobniczych, indywidualnych języków poszczególnych członków grupy

- ✗ Język naturalny to ten, którym ludzie posługują się ludzie naturalnie, od (parudziesięciu) tysięcy lat.
- ✗ Języki etniczne są właściwe określonym grupom etnicznym i stąd nazwa *etnolekt (lingwonim)*.

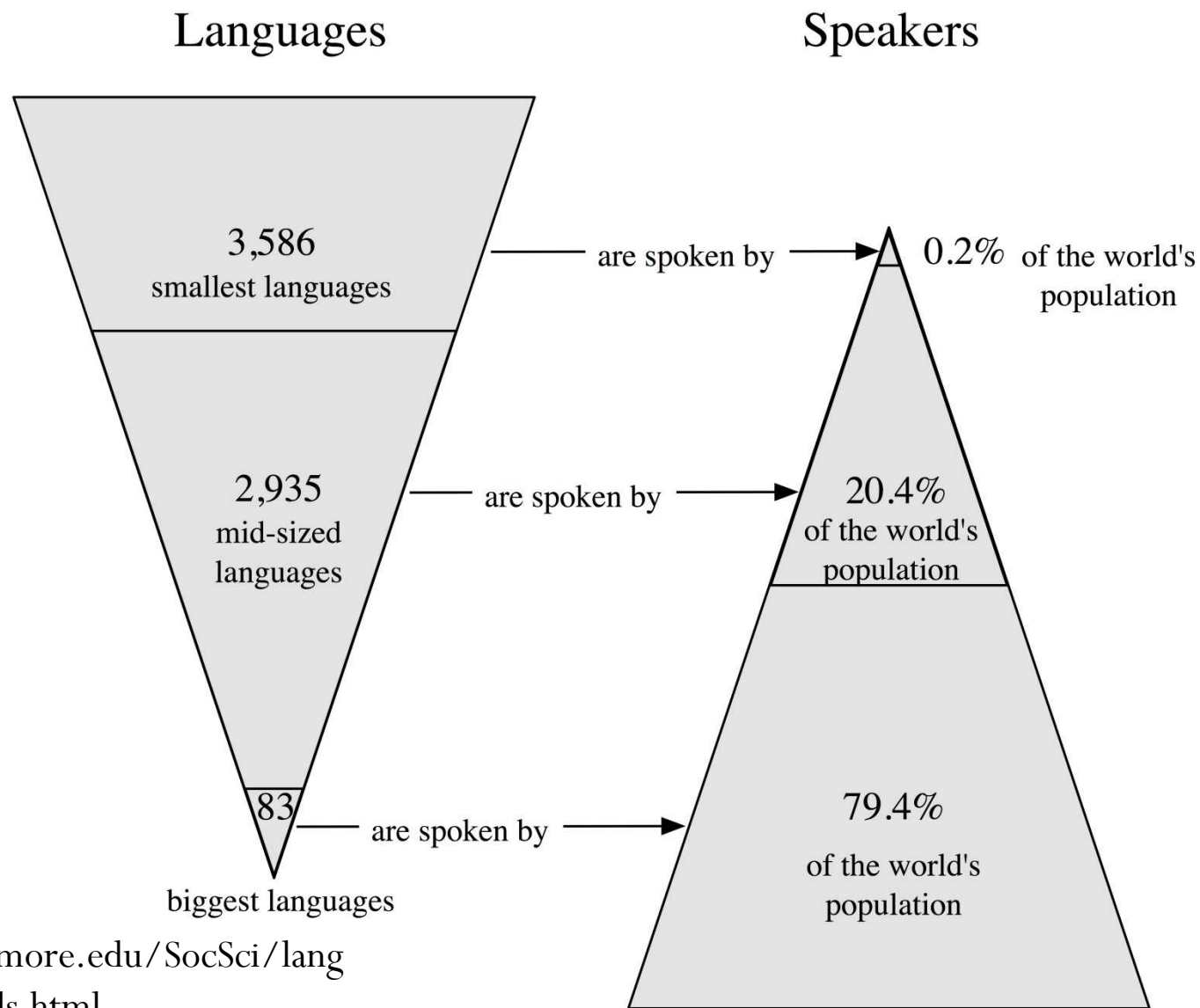
Gdzie na świecie jest najwięcej języków?

<http://languagesindanger.eu>

Duże i małe języki

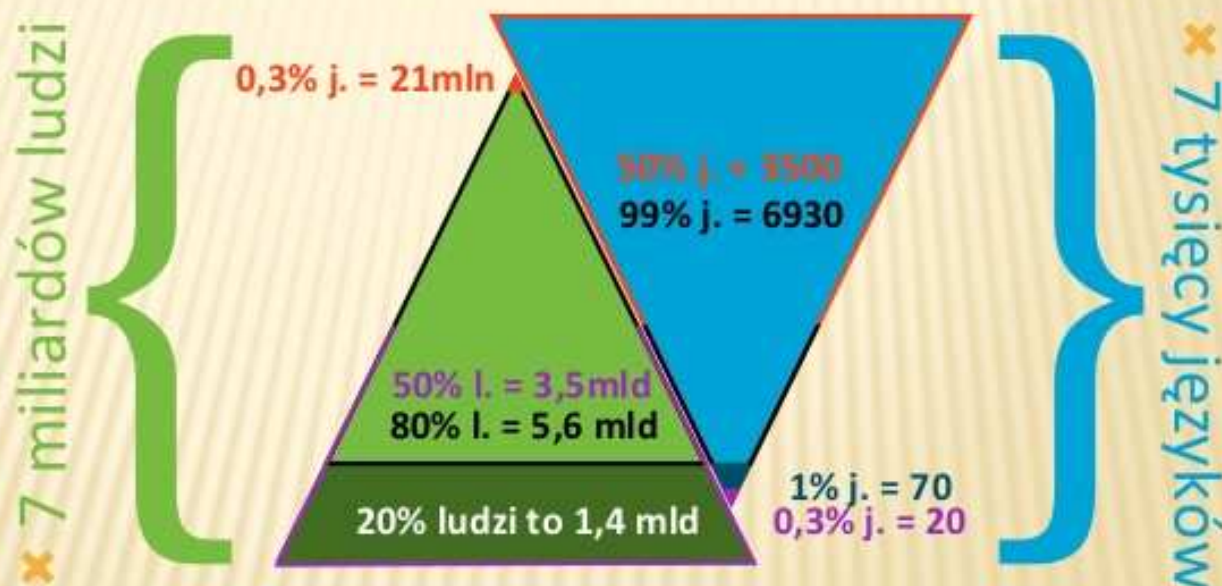

http://www.swarthmore.edu/SocSci/lang_hotspots/globaltrends.html

LICZBA UŻYTKOWNIKÓW A LICZBA JĘZYKÓW ROZMIESZCZENIE I RÓŻNORODNOŚĆ

ok. 50% (3,5 mld) ludzi używa około 20 języków

ok. 80% (5,6 mld.) ludzi używa ok. 99% (6930) języków

Największe języki świata

porównaj:

https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_languages_by_number_of_native_speakers

oraz

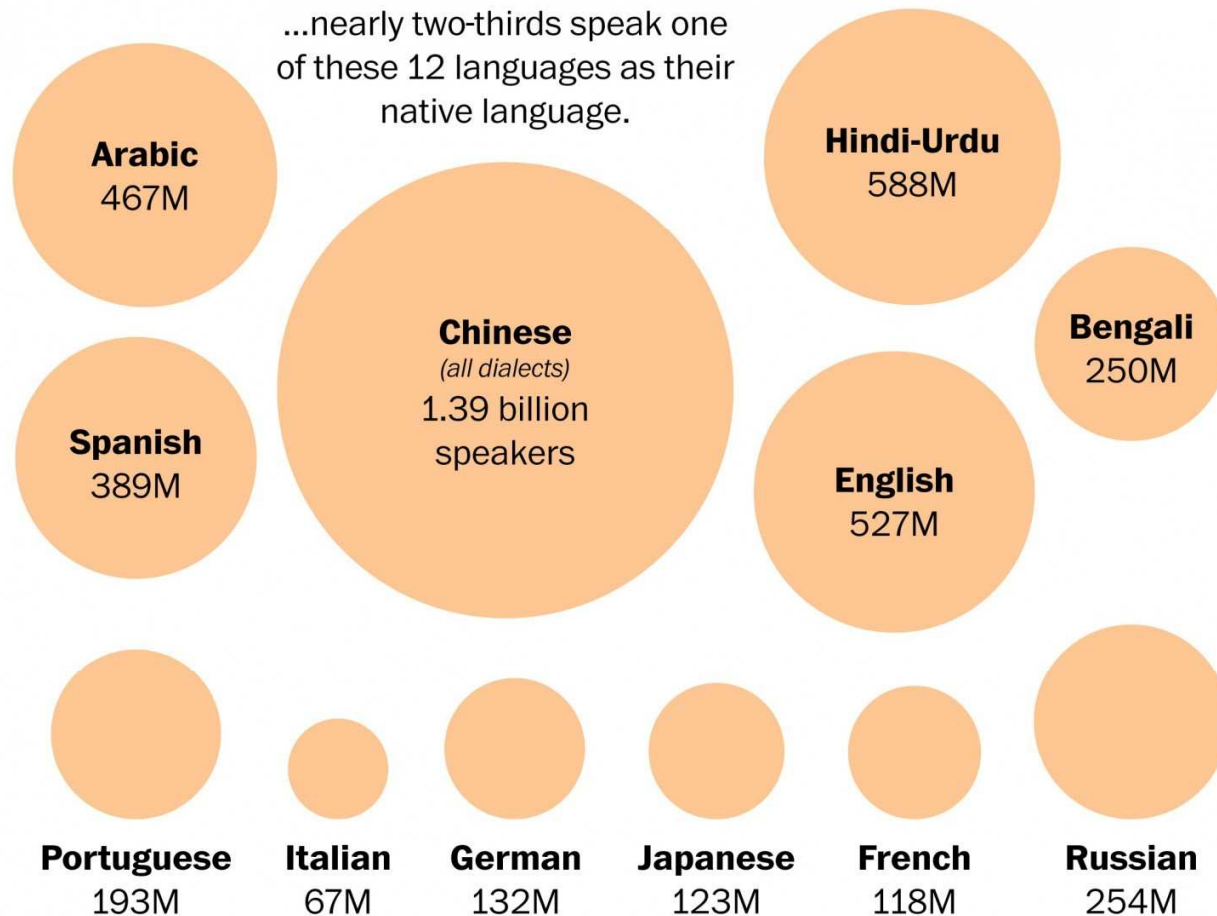
https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_languages_by_total_number_of_speakers

(<https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2015/04/23/the-worlds-languages-in-7-maps-and-charts/>)

Of the **7.2 billion people** on Earth...

...nearly two-thirds speak one of these 12 languages as their native language.

Sources: Ulrich Ammon, University of Düsseldorf, Population Reference Bureau

Note: Totals for languages include bilingual speakers.

THE WASHINGTON POST

About Atlas

Endangered Languages

Atlas of languages in
danger

Previous editions (1996,
2001)

Editors and contributors

Language mapping

Contribute your comments

Browsing functionalities

RESOURCES

 Interactive Atlas

INTERACTIVE ATLAS

UNESCO Interactive Atlas of the World's Languages in Danger

The online edition of the Atlas is complementary to the [print edition](#). It does not reproduce the regional and thematic chapters of the print version, but it offers additional information on the listed endangered languages. Via this interface, you can browse through them, using combinations of search criteria and/or zooming in the map below (see [Browsing fonctionnalités](#)). For more detailed information, please consult the [Languages mapping](#), [Contribute your comments](#) and [FAQ](#) pages.

For remarks on a specific language, please use the in-built forms ('submit a comment' tab) of the Interactive Atlas. If you wish to suggest an endangered language to be included in the Atlas, please fill in this [form](#).

For more general comments, please email atlas_AT_unesco.org.

Search tools

Country or area

- All -

Language name

Number of speakers from

Vitality

- All -

ISO 639-3 code

to

- vulnerable
- definitely endangered
- severely endangered
- critically endangered
- extinct

☐ R = Revitalized

[more on vitality](#)

Search languages

Clear Search

Number of languages found: **2471**

<http://www.unesco.org/culture/languages-atlas/>

więcej źródeł o językach zagrożonych zob. tu:

<http://languagesindanger.eu/what-can-be-done/be-informed/>

Klasyfikacje języków

- Klasyfikacje socjolingwistyczne, np.
 - według liczby mówców
 - według statusu w danym kraju
 - według stanu zagrożenia
(zob. np. *Ethnologue*)
- Klasyfikacje geograficzne
- Klasyfikacja genetyczna (rodziny językowe)
- Klasyfikacje typologiczne (typy strukturalne, np. języki fleksyjne)

Klasyfikacja genetyczna: podział

Majewicz 1989	Ruhlen 1987
fyla językowa	phylum
gałąź językowa	stock
rodzina językowa	family
grupa językowa	
język	language
zespół dialektów	
dialekt	dialect
gwara (poddialekt)	

+ makrofyla/subfyla, makrogałąź/ podgałąź, makrorodzina / podrodzina itp.

Przykład

fyla = gałąź = rodzina	języki indoeuropejskie
podrodzina	języki słowiańskie
grupa językowa	języki zachodniosłowiańskie
podgrupa językowa	języki lechickie
język	polski
dialekt	wielkopolski

Uwaga!

"Linguists are, however, less consistent in their use of categorical names than are biologists; certain terms, especially family and phylum, are frequently used ambiguously. Thus, in addition to its proper categorical meaning (a group of related languages), family is often used synonymously with the generic terms "group", "node", and "unit"" (Ruhlen 1987)

- Terminologia w „Kognitywne podstawy języka i językoznawstwa” (2001):

typ – szczep – rodzina – gałąź – grupa – podgrupa

(więc gałąź jest mniejszy od rodziny)

- Wikipedia, hasło „języki słowiańskie”

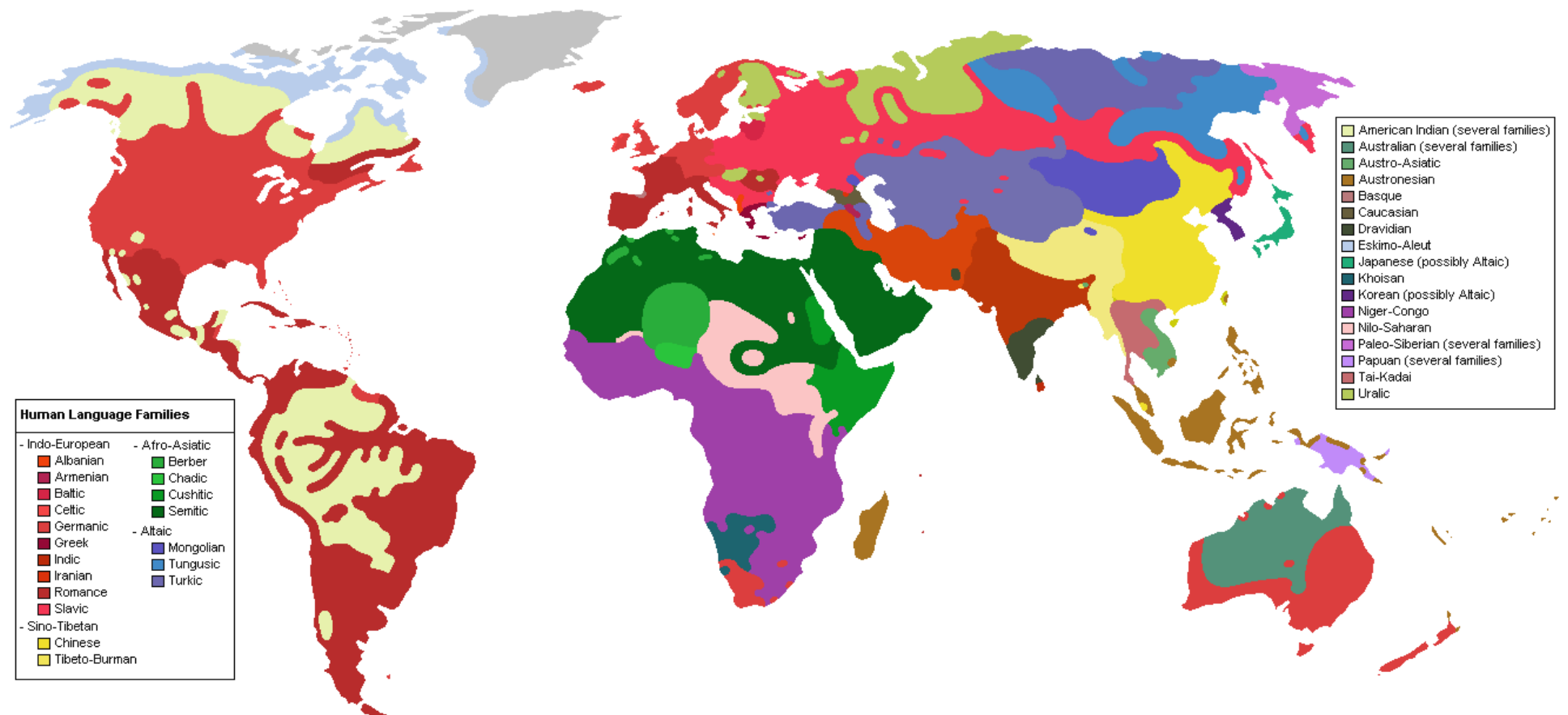
j. bałtosłowiańskie = podrodzina

j. słowiańskie = grupa

j. zachodniosłowiańskie = zespół językowy

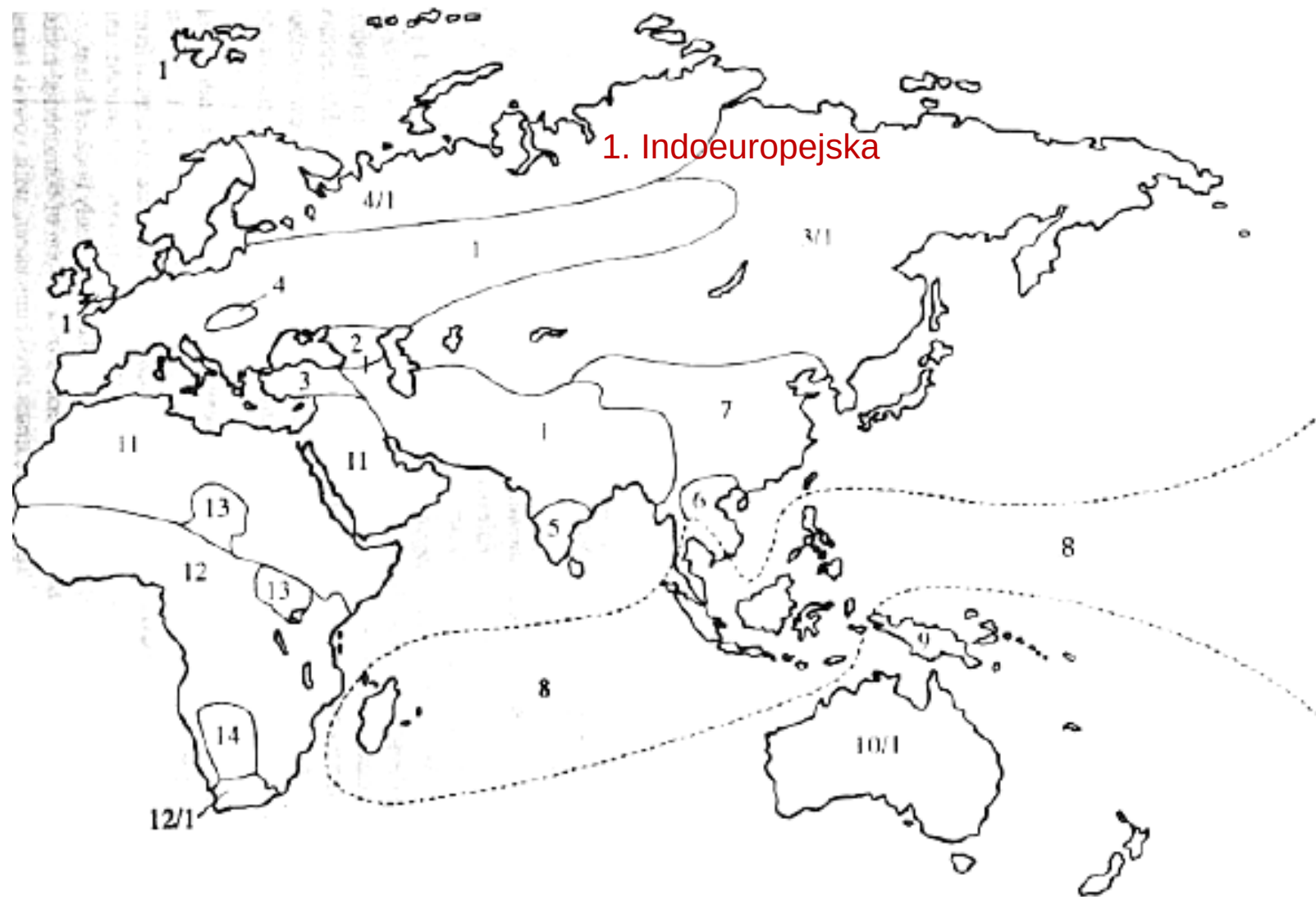
j. lechickie = grupa

Języki świata: rodziny językowe

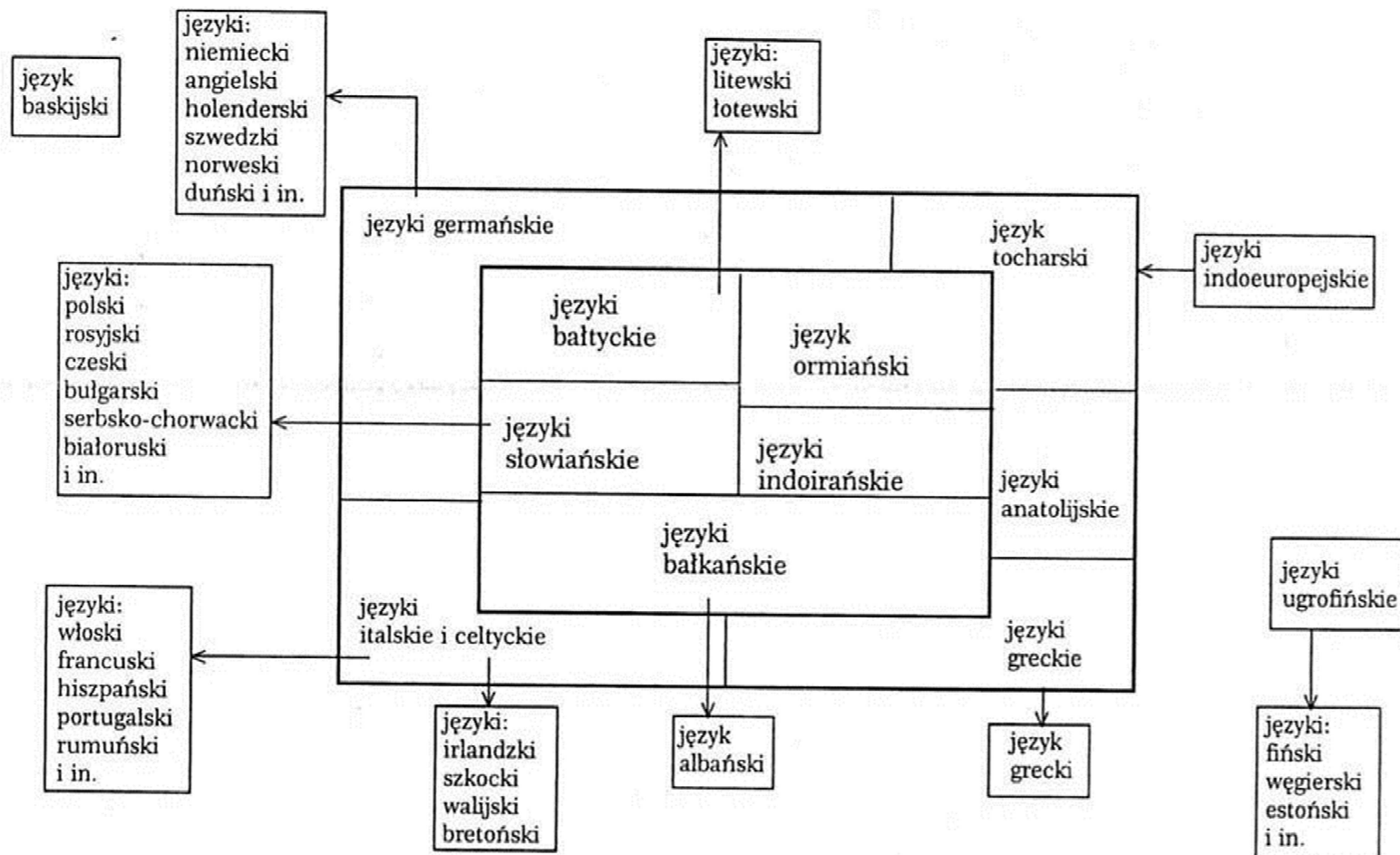
14 dużych rodzin języków (liczba języków) – gdzie mówione?

- Afroazjatycka(250)
 - Ałtajska (70)
 - Austroazjatycka (100-150)
 - Austronezyjska (500)
 - Chińsko-tybetańska (>300)
 - Drawidyjska (24)
 - Indoeuropejska (>132)
 - Kaukaska (37)
 - Khoisan (32)
 - Niger-kongijska i nilo-saharyjskie (1000)
 - Papuaska (740)
 - Uralska (28)
- oraz: j. australijskie (> 200)

Grupy języków europejskich

82

Rys. 6. Grupa języków indoeuropejskich, wywodzące się z nich współczesne języki europejskie i nieindoeuropejskie języki europejskie.